

es parlà d'una locució *sola-malva*, i d'allà ho reproduceix *AlcM* atribuïnt-ho anònimament a Besalú: «estava *sola malva*: no tenia pas consol de ningú». D'això encara hi ha menys confirmació: probablement és d'algú que ha brodat, més o menys, imaginativament, sobre el conegut *sol i vern*: posant-hi una planta més «apropiada», car la *malva*, com a planta de tombes i cementiris (*anar a fer malves* 'ser enterrat') sí que escauria a una locució que alludeix a llocs i situacions melancòlics.

Abstenint-me de subtilitzar sobre coses incertes, passo a indicar unes pistes etimològiques dignes d'examen detingut. ¿No podria ser, paradoxalment, que aquí tinguem en l'origen no pas l'adjectiu *sol*, sinó el subs. provinent de *SÖLEM*? Si ho analitzéssim com a dos mots, i partíssim de l'adj. ll. *HĪBERNUS*, -A, -UM, no sols aclariríem el misteri d'aqueix estrany «adjectiu» *vern*, sinó també, alhora, la *-i*-unitiva: en un mot, partir de *SÖLEM HĪBERNUM* 'sol hivernenc'. Una explicació semàntica no és impracticable, i segurament podríem albirar-ne una per diversos camins. Concretament potser aquest: *STARE vel ESSE AD SÖLEM HĪBERNUM* 'estar' o 'pendre el sol d'hivern'. *STAT AD SÖLEM HĪBERNUM > està (a) solivern > està sol i vern*. La *a* (< AD) hauria estat menjada per la fonètica sintàctica; i qui sap si no sols per aquest encontre, que dono com a exemple obvi: perquè pogué haver-n'hi d'altres en la fraseologia de segles precedents, que avui no podem evocar tan fàcilment, amb conjur imaginatiu, en aquesta frase, puix que n'ignorem el passat. En tot cas hi conduiria la influència del sinònim o para-sinònim *estar sol*.

I al significat actual hi arribaríem sense gaire dificultat, i amb diversos matisos diferents, però possiblement coincidents i convergents: la idea de migradesa i debilitat del sol hivernal, la de la soledat de l'ancià, que aprofita un raig de sol escadusser per protegir la seva vida compromesa i deseparada. Els passatges de Coromines, que he citat amb ple context, i els dels diversos escriptors citats ens ajudarien a veure concebible l'aplicació d'aquesta pensada.

Hi ha, però, un mot occità que difícilment podríem separar del nostre. Car en primer lloc hi ha considerable igualtat fonètica, i un contingut ideal afí, si ho mirem bé: prov. mod. *souvert* 'silvestre, salvatge, sinistre'.

El que ens separa d'aquest mot occità (pron. *sov-vér^t*), no és gran cosa: com que en el diftong *ov* la *v* no pot venir més que d'una *l*, admetent que hi hagi la síncope normal de la *-i*-pretònica interna, també podríem arribar a *SOLIBERN-*, car no hem de fer més que recordar-nos que avui en dia el grup final *-RN'* ha perdut la *-N* en tot el territori de la llengua d'oc, llevat del valdès i d'alguna esquifida zona gascona, de part de les Landes i d'altres valls pirinenques.

Cal veure la *Grammaire Historique Prov.* de J. Ronjat, vol. II, 304, per als detalls d'això i la importància històrica de les formes de *-RN'* > *-rt*: *jourt* *DIURNUM*, *gouvert*, *fort* < *FURNUM*, *chart* *CARNEM*, en els textos dels Ss. XIV-XVI: Bellaud de la Bellaudière, *Ludus*

Sancti Jacobi, docs. alpins dels Ss. XIV-XV; i avui encara amb *-rt*, amb la *-t*, pronunciada, a tota la zona Gap-Barceloneta-Embrun-Briançon, on precisament Ronjat cita *üvért* (amb *-t* sensible) per 'hivern'. Ben entès, avui dia tota *-t* final és muda ja, merament ortogràfica, en el provençal mistralenc, com a gairebé tot el domini provençal, i grosses seccions dels altres dialectes occitans, tant quan ve de *-RT* o *-RD* com quan fou el succedani, més o menys efímer, de *-RN'*; no perdem de vista, és clar, que hi havia el femení *souvert*, i un manyoc de derivats, amb *-rt*-intern.

Passant al significat tindrem la guia de les obres del mateix Mistral, que per sort, quan componia les seves creacions literàries, no es recordava d'etimologies ni històries lingüístiques o no s'hi entrebancava, artista insigne, patriota total, com era. I ell usà el mot i els seus derivats diverses vegades. El mot primitiu, p. ex., en aquest passatge de *Calendau*: «--- i vierginello --- vesien pas, li disaverto, / que sèmpre mai èro *souvert* / la rouveiredo auto e deserto / --- / subitament --- pareigué --- vint tufo de brigand ---» (IX, 32.5), amb el mot explicat per «sauvage», en la traducció que ell mateix hi acompanyà: «les écervelées ne voyaient pas que la chèneia haute et déserte de plus en plus était sauvage --- tout à coup --- surgissaient vingt chevelures de brigands ---». Aquí tenim, doncs, el mot en femení, i en ús gens rebuscat, puix que en la llengua germana el mot té vida robustíssima i aplicació a tota la integral natura. Ben cert una analogia podia conduir a una extensió de la *t*: *dezér*, fem. *dezérto*, doncs *souvér*/*souvérto*; per tant no ens aclareix encara aquest femení si l'ètimon era en *-RT'* o en *-RN'*.

El *TdF*, alhora, ho exemplifica amb *tèms souvert* «temps affreux». I recordant-nos que «temps affreux» en francès indica inclemències atmosfèriques fortes, en termes de ponderació, pensarem que no ens hem allunyat massa del *SOL HIBERNUS*.

Altrament el mot més corrent en provençal modern sembla ser avui el derivat *souvertous*, que el *TdF* defineix «solitaire, désert»: al capdavant restem, doncs, encara a prop del nostre '*sol-i-vern*', amb la diferència que l'idioma d'Ausiàs ho ha dit (almenys generalment) de les persones, i el de Mistral ho ha tirat més cap a plans i muntanyes. Descriuint la Crau, com queda sola quan se'n van els ramats: «ni d'aubre, ni d'ombro, ni d'amo! / Car, de l'estieu fugènt la flamo, / li noumbrous abeïé que rasclon, dins l'ivèr, / l'erbetou courto, mai goustouso,⁵ / de la gran plano *souvertouso*, / dins lis Aup fresco e sanitouso, / èron anà cercà de pasquié sèmpre verd». *Mireio* VIII, 30.5. Descriuint l'abandonada badia de Sant Micheu de Ferigoulet, on Moussu Dounat havia instal·lat l'improvisat pensionat, en les terres del qual el jove aprenent d'escriptor xuclà, delitosament, de les herbes de la Mountanheto, els primers sucus del saber i de la poesia: des de la Revolució francesa «l'abadié, 'a brand, desabihado 'de si bèn, inhabitado e *souvertouso*, restavo véuso ['viuda'], eilamoundaut, au mitan d'un trascamp, duberto i quatre vènt, em'a a la souvagino» (*Moun Espelido*, cap. v, p. 64).